

Asia: VN/20427/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta kansalliseksi toimintasuunnitelmaksi helteen terveyshaittojen ehkäisemiseksi

Lausunnonantajan lausunto

1 Tausta

Luonnos kansalliseksi toimintasuunnitelmaksi helteen terveyshaittojen ehkäisemiseksi on tarpeellinen ja ajankohtainen. Ilmastonmuutoksen edetessä hellejaksot yleistyvät ja pitenevät, mikä lisää merkittävästi kuumasta säästä aiheutuvia terveys- ja työturvallisuusriskejä. Suunnitelma muodostaa hyvän poikkihallinnollisen kehyksen hellehaittoihin varautumiselle ja sopeutumiselle.

Toimintasuunnitelmassa ei viitata kansainvälisiin selvityksiin ja tutkimuksiin. Olisi hyödyllistä saada tietoa esimerkiksi eteläisen Euroopan maiden toimintakäytännöistä, ja voitaisiinko niitä hyödyntää Suomessa.

2 Toimintasuunnitelman tavoitteet

Ikäryhmittäisten riskiryhmien lisäksi toimintasuunnitelmassa on perusteltua painottaa enemmän työntekijöiden helteelle alistumisen torjuntaa sekä rakennetussa ympäristössä että ulkona tehtävässä työssä. Työnantajien, jotka vastaavat kiinteistöjen kunnossapidosta, sekä työntekijöiden tietoisuuden ja suojelun parantumisella on suora vaikutus myös riskiryhmien olosuhteiden ja suojelun toteutumiseen.

3 Riskiryhmät ja haavoittuvuutta lisäävät tekijät

Kuumassa työskentely ja fyysisesti raskas työ niin sisätiloissa kuin ulkona on huomioitu terveyttä vaarantavaksi riskiksi. Jokaisen työntekijän yksilöllisten terveydellisten tekijöiden huomioon ottaminen kuuluu työnantajan, työterveyshuollon ja työpaikan työterveysyhteistyöhön.

4 Riskienhallinta sekä varautumisen ja sopeutumisen koordinointi

Kansallisen varautumisen edistämiseksi perustettava poikkihallinnollinen hellevarautumisen seurantaryhmä on kannatettava ehdotus. Siihen on perusteltua sisällyttää myös työpaikkojen ja työntekijöiden suojelun näkökulma ja työpaikkojen ohjeistaminen.

Vuosittain toistuvaan helteeseen varautuminen tulee aloittaa jo ennen hellekautta huolehtimalla huonetilojen jäädytyksen järjestämisestä. Kiinteistöjen korjaustoimia voitaisiin tukea yhteiskunnan taloudellisella ohjauksella.

5 Hellevaroitussjärjestelmä

Hellevaroitussjärjestelmä tulee kohdistaa myös työpaikoille ja niiden työsuojelun yhteistoimintaorganisaatioille.

6 Viestintä

Viestintää tulee kohdistaa myös työpaikoille ja työpaikan työsuojelun yhteistoimintaorganisaatioille.

Helteeseen varautumisen sisällyttäminen sosiaali- ja terveyshuollon ammattilaisten peruskoulutukseen on kannatettava ehdotus.

Kansallinen hellevarautumisen tietopankki on kannatettava ehdotus. Siihen on hyvä sisällyttää myös työpaikkojen työsuojelun tarvitsema ohjeistus.

7 Helleaaltoihin liittyvä valmius ja varautuminen

Ensihoito- ja pelastustehtävissä toimivat joutuvat työskentelemään kaikissa pahimmissakin olosuhteissa kuten metsäpalojen sammuttamisessa. Turvallisuusalojen ammattilaisten varusteiden asianmukaisuudesta on tärkeä huolehtia myös käytettäessä henkilökohtaisia suojaamia.

Koneellisen jäädytyksen saaminen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä varhaiskasvatukseen ja kouluihin tulee ottaa kansalliseksi tavoitteeksi, jota tuetaan yhteiskunnan taloudellisella ohjauksella.

8 Pidemmän aikavälin toimenpiteet

Työsuojeluviranomaisen toimintaoikeuksia tulee parantaa mahdollistamalla viranomaiselle kiinteistön omistajaan kohdistuvat velvoitteet kuten terveydensuojeluviranomaisella tällä hetkellä on. Nykyisen lainsäädännön perusteella velvoitteet kohdistuvat vain työnantajaan, eikä vuokranantajana toimivaa kiinteistön omistajaa voida velvoittaa parantamaan työpaikan ilmanvaihtoa ja sisälämpötilaa. Vuokratiloissa työnantajan ei aina ole järkevää tehdä korjaustoimia omalla kustannuksellaan esimerkiksi määräaikaisessa vuokrasuhteessa.

9 Työterveys ja työsuojelu

Työterveyden ja työsuojelun tunnistaminen toimintasuunnitelmassa omaksi kokonaisuudekseen on myönteistä. Työnantajien velvollisuus ennakoida hellehaittoja osana työturvallisuuslain mukaista vaarojen arviointia tulee tuoda selkeämmin esiin, ja helteeseen varautuminen tulee kytkeä

systemaattisesti työpaikkojen varautumis- ja valmiussuunnitteluun, ei ainoastaan reaktiivisina toimina hellejaksojen aikana.

Toimintasuunnitelmassa on hyvä täsmentää työntekijöiden suojeluun liittyviä käytännön toimenpiteitä, kuten työaikajärjestelyt ja työn tauotus hellejaksojen aikana, riittävän juomaveden ja palautumismahdollisuuksien varmistaminen, työtilojen yllämpenemisen ehkäisy (mukaan lukien tekniset ja passiiviset viilen-nyskeinot), ohjeistukset henkilöstölle ja esihenkilöille helteen terveyshaittojen tunnistamisesta ja ehkäisystä, erityistoimet riskiryhmiin kuuluvien työntekijöiden suojaamiseksi. Näiden osalta on tarpeen antaa nykyistä tiukempia, työpaikkoja sitovia linjauksia ja tukea niiden toimeenpanoa työpaikoilla yhteistyössä työterveyshuollon kanssa.

Toimintasuunnitelmassa on syytä korostaa työterveyshuollon keskeistä roolia ja työterveysyhteistyötä hellehaittojen ehkäisyssä, mm. riskien arvioinnissa ja ennakoinnissa, työntekijöiden neuvonnassa ja ohjauksessa sekä työkyvyn seurannassa hellejaksojen aikana.

Aurinkosuojavoiteiden käyttö tulee määritellä työnantajan kustannettavaksi ulkona tehtävässä työssä kuten varhaiskasvatus, puisto- ja puutarhatyö ja infra-alat.

Työsuojeluviranomaisten ohjaus- ja valvontatehtävää helteeseen liittyvissä työturvallisuuskysymyksissä on syytä selkeyttää ja vahvistaa mahdollistamalla viranomaiselle kiinteistön omistajaan kohdistuvat velvoitteet.

Työsuojeluviranomaisen on hyvä sisällyttää helteeseen ja kuumassa työskentelyyn liittyvät riskit useammin myös viranomaisaloitteisiin työsuojelutarkastuksiin.

10 Seuranta ja arviointi

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto pitää tärkeänä, että toimintasuunnitelman seurannassa ja arvioinnissa huomioidaan erikseen helteen vaikutukset työtapaturmien määrään ja laatuun, työperäisiin sairauksiin ja oireisiin sekä työntekijöiden koettuun kuormitukseen ja työkykyyn. Työturvallisuutta koskevien indikaattorien kehittäminen tukee suunnitelman vaikuttavuuden arviointia ja jatkuvaa parantamista.

11 Toimenpiteet

Lainvalmistelu työsuojeluviranomaisen toimintaoikeuksien parantamiseksi vuokranantajan velvoittamiseksi tekemään sisälämpötilaan liittyviä korjauksia on sosiaali- ja terveysministeriön vastuualueella.

Liite Toimijoiden ja sidosryhmien roolit ja vastuut hellevarautumisessa

Valtiovallan viranomaisista Lupa- ja valvontavirasto vastaa työpaikkojen työsuojeluvallonnasta ja huolehtii helteessä työskentelyyn liittyvästä valvonnan ohjeistuksesta työpaikoille.

Yleisiä huomioita

Eri tahojen kannustaminen rakenteellisiin toimenpiteisiin helteiden terveyshaittojen vähentämiseksi vaatii tietoisuuden lisäämistä, viranomaisten yhteistyötä ja valtiovallan kannusteita. Toimintasuunnitelma on tässä hyvä askel oikeaan suuntaan.

Haavasoja Tuula
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry